

65
FI

FACTS

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

ISSN 1681-2174

Oikeutesi turvalliseen ja terveyden kannalta suotuisaan työhön – Neuvoja nuorille

Jos joudut tapaturmaan tai terveytesi kärsii työssä, voit joutua elämään seurausten kanssa loppuelämäsi, eikä tämä ole vitsi. Tässä lehtisessä on tietoa oikeuksistasi ja velvoitteistasi. Erillisessä tiedotteessa on vaaroista, joiden suhteen on pidettävä varansa.

Mistä on kyse?

EU:n tilastojen mukaan työssä loukkaantuminen on 18–24-vuotiailla nuorilla 50 prosenttia yleisempää kuin missään muussa ikäryhmässä. Sadattuhannet nuoret Euroopassa kärsivät vuosittain työssä aiheutuneesta vammasta tai terveyden huononemisesta. Mikä murheellisinta, jotkut heistä kuolevat ja jotkut eivät selviä edes ensimmäisestä työpäivästään. Syövän, selkävaivan tai kuulon menetyksen kaltaiset muut työperäiset sairaudet kehittyvät hitaasti ajan mittaan. Suurin osa näistä tragedioista olisi voitu estää.

Kun nuori aloittaa työn, hän on suuremmassa riskissä, jos fyysistä ja psyykkistä kypsymistä ei ole vielä täysin saavutettu. Alle 18-vuotiaat eivät lain mukaan edes saa suorittaa joitakin vaarallisia tehtäviä.

Tehtäviin ja työpaikkaan tottumattomuuden vuoksi työstä ei ole kokemusta eikä tietoa työpaikan mahdollisista terveys- ja turvallisuusriskeistä tai siitä, mitä työnantajan tai aloittelevan työntekijän pitäisi tehdä niille. Kyky tunnistaa mahdollisia vaaratekijöitä ja työskennellä turvallisesti vaatii tervettä järkeä, mutta myös havainnointia, koulutusta ja kokemusta. Sinulla on oikeus kyseenalaistaa asioita, jotka näyttävät turvattomilta – silti voi tuntua vaikealta puhua suoraan tai tilanne saattaa viedä mukanaan, jos haluat osoittaa työnantajalle ja työtovereille voimasi ja rohkeutesi.

Pelkkiä tilastoja?

Leipomossa kesäapulaisena ollut 17-vuotias tyttö menetti osan sormesta leipomon koneessa. Hän oli ollut työssä vain tunnin, kun hänen kätensä joutui koneeseen. Puutteellisesta laitteesta oli ilmoitettu, mutta mitään suunniteltua korjausta ei tullut. Tyttö ei ollut saanut asianmukaista koulutusta koneenkäyttöön, eikä hänen työnjohtajansa tiennyt hänen käyttävän konetta.

Rakennustyömaalla työskennellyt 18-vuotias nuorukainen kuoli vammoihinsa nosturin pudotettua 750 kilon kuorman 5 metrin korkeudesta. Nuoria työntekijöitä ei ollut varustettu tai valmennettu kunnolla tehtäviinsä, ja yritys suhtautui välinpitämättömästi tarvittavien turvamenettelyjen noudattamiseen.

Tärkeitä juttuja

Terveys ja turvallisuus ei ole vain läjä typeriä ja ikäviä sääntöjä. Kun turvallisuudestasi ja terveydestäsi huolehditaan nyt, suojellaan myös tulevaa terveyttäsi, ja voit nauttia elämästäsi täysillä. Älä riskeeraa työssä henkeäsi ja terveyttäsi.

Itsensä suojaamisen lisäksi on syytä tietää, miten työskennellä riskeeraamatta työtovereita. Ajattele, miltä tuntuisi, jos jotakin tapahtuisi työtoverillesi siksi, että sinä teit jotakin – vaikka syy ei edes olisi sinun.

Sen vuoksi sinun pitää tietää työterveydestä ja -turvallisuudesta, siitä miten työnantajan pitäisi huolehtia työsuojelusta sekä siitä mitä sinun kuuluu tehdä ja mitkä ovat oikeutesi.

Pomosi on vastuussa turvallisuudestasi

Jokaisella työnantajalla on oikeudellinen ja moraalinen vastuu suojelustasi. Heidän on tunnistettava työterveys- ja työturvallisuusvaarat, arvioitava riskit ja otettava käyttöön ehkäisevät toimenpiteet. Vaara on mitä tahansa, mikä voi aiheuttaa sairastumisen tai loukkaantumisen. Riski on todennäköisyys sen toteutumiselle. Suurimmassa osassa onnettomuuksia on epäonnistuttu joko riskien arvioinnissa tai ryhtymisessä toimenpiteisiin riskien hallitsemiseksi. Kyse voi olla melusta, kemikaalien käsittelystä, nostamisesta, roikkuvista johdoista, istumisesta tietokonehuoneen ääressä koko päivän ja jopa johtajien tai työtovereiden suunnalta ilmenevästä kiusaamisesta. Työnantajien kuuluu huolehtia myös erityisen riskialttiiden työntekijäryhmien, mukaan lukien nuoret,

erityissuojelusta. Nuorille esimerkiksi on tarjottava heidän taitojensa mukaista työtä ja varmistettava asianmukainen ohjaus.

Alle 18-vuotiaille erityistä työsuojelua

Jos olet alle 18-vuotias, kohdallasi noudatetaan erityistä työsuojelua. Et voi tehdä työtä, joka

- ylittää fyysiset tai henkiset voimavarasi
- altistaa myrkyllisille aineille
- altistaa haitalliselle säteilylle
- altistaa korkeasta lämpötilasta, melusta tai värinästä johtuville terveysriskeille
- on yhteydessä kokemattomuudesta, koulutuksen puutteesta tai riittämättömästä työturvallisuudesta johtuviin tapaturmiin.

Poikkeuksena ovat seuraavat tapaukset: olet ylittänyt oppivelvollisuuden päättymisiän, ammatillinen koulutuksesi edellyttää tätä, sinulla on pätevä ja kykenevä ohjaaja ja työnantajasi voi taata kunnollisen suojelun.

Jos olet alle oppivelvollisuuden päättymisiän ja sinulla on mahdollisuus työskennellä, saat tiedotteesta "Nuorten suojeleminen työpaikalla" lisää tietoa työn, iän ja työajan rajoituksista sekä tiukoista iänmukaisista rajoituksista, jotka koskevat kevyttä loma-ajan työtä ja työtä koulun jälkeen. Kansallisessa lainsäädännössä vaatimukset on esitetty yksityiskohtaisesti.

Tunne oikeutesi

Sinulla on oikeus

- olla selvillä työpaikkasi vaaratekijöistä sekä tietää, mitä tehdä suojataksesi itsesi ja mihin toimenpiteisiin ryhtyä onnettomuus- tai hätätilanteessa
- saada tehtäväkohtaisesti ja veloituksetta tietoa, ohjeita ja koulutusta näistä asioista
- saada tarvittavat suojavarusteet veloituksetta
- osallistua kyselemällä, ilmoittamalla mahdollisista käytännöistä tai olosuhteista, jotka eivät ole turvalliset, sekä kertoa kantasi työnantajalle työsuojeluasioista.

Jos vähänkin epäilet jotakin työpaikkasi turvallisuusnäkökohtaa ja sitä, mitä sinua pyydetään tekemään, sinulla on oikeus ja velvollisuus kertoa asiasta työnjohtajillesi. Viime kädessä sinulla on oikeus kieltäytyä tekemästä työtä, joka vaarantaa turvallisuuden. Sinun ei tarvitse tehdä jotakin vaarallista siksi, että pomosi käsksee, tai siksi, että kaikki muut tekevät niin.

Toimi vastuuntuntoisesti

Työturvallisuus ei ole pelkästään työnantajasi asia, eikä työ ole peli. Lain mukaan sinun on huolehdittava itsestäsi ja muista sekä tehtävä yhteistyötä työnantajasi kanssa työterveys- ja työturvallisuusasiassa. Sinun on esimerkiksi

- meneteltävä turvamääräysten, -ohjeiden ja -koulutuksen mukaan, myös laitteiden ja koneiden, turvavälineiden tai henkilökohtaisten suojavarusteiden, kuten käsineiden tai silmiensuojainten käytön yhteydessä
- ilmoitettava terveys- ja turvallisuusvaaroista työnjohtajillesi.

Mistä apua?

- Puhu ongelmasta pomollesi.
- Puhu työsuojeluvaltuutetulle tai ammattiyhdistyksen edustajalle, jos sellainen on.
- Kerro työpaikalla lääkärille, sairaanhoitajalle tai muulle työterveysammattilaiselle, jos sellainen on; jos käyt vaivan vuoksi omalla lääkäriilläsi, kerro hänelle, mitä työtä teet.
- Puhu vanhemmillesi.
- Jos käyt vielä koulua, kerro opettajalle tai ilmoita työharjoittelupaikan tai työn järjestäjälle.
- Puhu aikuiselle, johon luotat.
- Ota tarvittaessa yhteyttä työsuojelupiiriin valituksen tekemiseksi.

Ota selvää: taustatietoa nuorista ja työturvallisuudesta on viraston osoitteessa <http://ew2006.osha.eu.int/>, ja tietoa yksittäisistä vaaroista ja riskeistä eri työpaikoilla on osoitteessa <http://osha.eu.int>

Suomesta tietoja nuorten töitä koskevista määräyksistä löytyy työsuojelupiirien nettisivustolta:

http://www.tyosuojelu.fi/fi/nuoret_tyontekijat/58

ja työministeriön nettisivustolta: http://www.mol.fi/mol/fi/02_tyosuhteet_ja_lait/01_tyosuhteet/06_nuoret/index.jsp

sekä työsuojelutietopankin nuorten työtä koskevista nettilinkeistä osoitteesta: http://fi.osha.eu.int/good_practice/nuoretjatyo

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

Gran Vía 33. E-48009 Bilbao

P. (34) 944 79 43 60, f. (34) 944 79 43 83

Sähköposti: information@osha.eu.int

© Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto. Jäljentäminen on sallittua, mikäli lähde mainitaan. Printed in Belgium, 2006.

